

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 419/2014-34

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 13. augusta 2014 predbežne prerokoval sťažnosť M. M., F. K., D. K., J. L., zastúpených advokátkou JUDr. Evou Goconovou, Széchenyiho 8, Dunajská Streda, vo veci namietaného porušenia základného práva na ochranu vlastníctva zaručeného v čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a v čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivý súdny proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Nitre sp. zn. 8 Co 51/2012 z 25. apríla 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. M., F. K., D. K. a J. L. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 31. júla 2013 doručená sťažnosť M. M. (ďalej len „sťažovateľka v 1. rade“), F. K. (ďalej len „sťažovateľ

v 2. rade“), D. K. (ďalej len „sťažovateľka v 3. rade“) a J. L. (ďalej len „sťažovateľ vo 4. rade“, spolu ďalej len „sťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia základného práva na ochranu vlastníctva zaručeného v čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a v čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“), základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý súdny proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 8 Co 51/2012 z 25. apríla 2013.

Sťažnosť sťažovateľov bola najprv pridelená na prejednanie a prerokovanie II. senátu ústavného súdu sudcovi spravodajcovi JUDr. Jurajovi Horváthovi, avšak z dôvodu ním vznesenej námietky zaujatosti z dôvodu jeho vzťahu k sťažovateľke v 1. rade, ktorá bola v čase jeho advokátskej praxe jeho klientkou, bol sudca ústavného súdu JUDr. Juraj Horváth uznesením sp. zn. III. ÚS 23/2014 z 15. januára 2014 z prerokovania a rozhodovania tejto sťažnosti vylúčený a vec bola pridelená do I. senátu ústavného súdu sudcovi spravodajcovi JUDr. Milanovi Ľalíkovi.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že žalobou podanou Okresnému súdu Nové Zámky (ďalej len „okresný súd“) sa v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 249/08 sťažovatelia domáhali proti žalovanému (Slovenská republika – Krajské riaditeľstvo Policajného zboru v Nitre, ďalej len „žalovaný“) určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam vedeným v pozemkovoknižnej vložke č... nachádzajúcim sa v katastrálnom území (ďalej len „sporné nehnuteľnosti“). Sťažovatelia v procesnom postavení žalobcov odvodzovali svoje vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam od vlastníckeho práva svojej právnej predchodkyne M. K., zomrelej... (ďalej len „právna predchodkyňa sťažovateľov“), sťažovatelia v 1. a 2. rade boli jej deťmi a sťažovatelia v 3. a vo 4. rade boli jej vnúčatami po jej už skôr zomrelej dcére K. K., pozn.), ktorej mali byť sporné nehnuteľnosti skonfiškované podľa dekrétu prezidenta republiky č. 108/1945 Sb. o konfiskácii nepriateľského majetku a Fondech národnej obnovy (ďalej len „prezidentský dekrét“), podľa nariadenia Slovenskej národnej rady č. 104/1945 Sb. o konfiškovaní a urýchlennom rozdelení pôdohospodárskeho majetku

Nemcov, Maďarov, ako aj zradcov a nepriateľov slovenského národa (ďalej len „nariadenie č. 104/1945 Sb.“), ako aj podľa zákona č. 148/1947 Sb. o opatreniach k provedení československo-maďarské dohody o výměně obyvatelstva (ďalej len „zákon č. 148/1947 Sb.“), a to aj napriek tomu, že podľa sťažovateľov na túto konfiškáciu nemali byť splnené predpoklady.

Podľa sťažovateľov totiž ich právna predchodkyňa a ani oni nemali štátne občianstvo Maďarskej republiky (dôkazom malo byť osvedčenie o ich československom štátnom občianstve č. 2733/1955 z 9. marca 1956, pozn.) a do zoznamu presídlencov mali byť uvedení omylom, čoho dôkazom mala byť skutočnosť, že označené osoby boli dodatočne vyškrtnuté zo zoznamu presídlencov, v dôsledku čoho boli maloleté deti, t. j. sťažovatelia v 1. a 2. rade a tiež ich sestra (zomrelá matka sťažovateľov v 3. a vo 4. rade, pozn.) napokon vyňaté z transportu (vystúpili z vlaku, pozn.) uskutočneného 27. mája 1947, avšak ich právnej predchodkyňi sa z vlaku nepodarilo vystúpiť, takže podľa sťažovateľov bola napokon „zavlečená“ do Maďarska, avšak po viacnásobných žiadostiach adresovaných „slovenským úradom“ jej bol v roku 1952 umožnený návrat.

Medzičasom však malo byť výmerom Osídľovacieho úradu pre Slovensko v Bratislave č. 1949/00 z 20. júla 1949 (ďalej len „konfiškačný výmer“, toto označenie vyplýva z prvého rozhodnutia okresného súdu, avšak v skutočnosti mal výmer „č. 1644 0/6/1949/II-M“, pozn.) na základe § 2 ods. 1 zákona č. 148/1947 Sb. rozhodnuté o konfiškácii majetku právnej predchodkyne sťažovateľov a majetku sťažovateľov ako jej detí, ktoré mali majetok z titulu dedenia po svojom otcovi (manželovi ich právnej predchodkyne, pozn.), ktorý (majetok) tak podľa prezidentského dekrétu prešiel na štát. Dôvodom konfiškácie mala byť skutočnosť, že právna predchodkyňa mala byť spolu so svojimi troma deťmi (t. j. so sťažovateľmi v 1. a 2. rade a s matkou sťažovateľov v 3. a vo 4. rade, pozn.) presídlení do Maďarska transportom 27. mája 1947 v rámci dohody o výmene obyvatelstva medzi Československom a Maďarskom č. 145/1946 Sb. (ďalej len „dohoda o výmene obyvatelstva“). Následne výmerom č. 76/330/6/1953 z 27. februára 1953 (ďalej len „výmer o prídele“) Krajský národný výbor v Nitre rozhodol o prídele sporných nehnuteľností s účinnosťou od 1. novembra 1951 „... v prospech

Československého štátu – Ministerstva národnej obrany – s správou Okresného vojenského veliteľstva v Nových Zámkoch“. Dňa 31. decembra 2003 sa medzi Slovenskou republikou – Vyššou vojenskou správou v Bratislave na jednej strane a Slovenskou republikou – Krajským riaditeľstvom Policajného zboru v Nitre ako žalovaným v danom spore na strane druhej uskutočnil bezodplatný prevod správy aj sporných nehnuteľností zmluvou č. 5/2003 – NM podľa § 9 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 278/1993 Z. z. o správe majetku štátu v znení neskorších predpisov.

Podľa sťažovateľov v danom prípade neboli splnené zákonné predpoklady na konfiškáciu ich majetku, ako aj majetku ich právnej predchodkyne, a to jednak z dôvodu, že ani oni a ani ich právna predchodkyňa neboli maďarskými štátnymi občanmi, a jednak z dôvodu, že nikdy neboli vystáňovaní do Maďarska. Dôkazom o týchto skutočnostiach malo byť osvedčenie č. 2733/1955 z 9. marca 1956, podľa ktorého právna predchodkyňa sťažovateľov, ako aj sťažovatelia v 1. a 2. rade a tiež právna predchodkyňa sťažovateľov v 2. a vo 4. rade boli občanmi Československej republiky; koncept Povereníctva pôdohospodárstva a pozemkovej reformy č. 3850/50 zo 16. augusta 1950, podľa ktorého právna predchodkyňa a jej manžel „... konfiškovaní neboli ...“; list Okresného úradu Nové Zámky č. Fin. 93/800/Ev.13/90/Tá-3041 z 19. marca 1993, podľa ktorého „... podľa dostupnej ústrednej evidencie konfiškovaných nehnuteľností na nehnuteľnosť v k. ú... v pozemnoknižnej vložke č... nebola poznačená konfiškácia.“; zoznam presídlencov z Československa do Maďarska, z ktorého malo vyplývať, že právna predchodkyňa sťažovateľov so svojimi deťmi nemala byť presídlená; zoznam dodatočne vyškrtnutých osôb zo zoznamu presídľovaných osôb, v ktorom mala byť uvedená aj právna predchodkyňa sťažovateľov so svojimi deťmi; preklad z maďarského jazyka vystaveného maďarským štátnym orgánom z 1. októbra 2009 o tom, že „... v spisoch maďarského presídľovacieho vládneho komisára z roku 1946 v dostupných menoslovoch slovenských Maďarov vysídlených z mesta Nové Zámky, nie sú vedené mená vdovy M. K., rodená P. a jej detí...“; list Štátneho okresného archívu v Nových Zámkoch z 22. októbra 1999 a tiež list Štátneho archívu v Nitre, pobočky Nové Zámky z 2. septembra 2008, podľa ktorých „... medzi písomnosťami II. pozemkovej reformy v k. ú... nie sú uložené doklady o konfiškácii a prevode nehnuteľnosti F. K. a manželky v k. ú...“; a napokon aj list Slovenského

národného archívu v Bratislave z 22. augusta 2008, podľa ktorého bola nájdená transportná listina „... s poznámkou o zmene osôb v evidencii... a zoznam presídlencov Obce... s poznámkou „slovenského pôvodu“ na rodinu K.“.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti sťažovatelia podanou žalobou spochybnili konfiškačný výmer, na vydanie ktorého neboli podľa nich splnené zákonné predpoklady, pretože oni ako aj ich právna predchodkyňa boli československými štátnymi občanmi a neboli presídlení ako zradcovia alebo ako nepriatelia štátu do Maďarska, preto je podľa nich konfiškačný výmer nulitným aktom.

Okresný súd rozsudkom č. k. 10 C 249/08-138 zo 4. decembra 2009 žalobu sťažovateľov v celom rozsahu zamietol s odvolaním sa na závery vyslovené Najvyšším súdom Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v rozhodnutí sp. zn. 3 Cdo 110/94 zo 4. novembra 1994, ktorým najvyšší súd zrušil rozsudok okresného súdu sp. zn. 7 C 88/92 z 30. júna 1993 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 13 Co 361/93 z 22. júna 1994 a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie o návrhu sťažovateľky v 1. rade, ktorým sa domáhala proti žalovanému (Slovenskej republike – Armáde Slovenskej republiky) uzavretia dohody o vydaní vecí (sporných nehnuteľností) na základe § 5 ods. 4 zákona č. 87/1991 Zb. o mimosúdnych rehabilitáciách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o mimosúdnych rehabilitáciách“). V označenom rozhodnutí najvyšší súd konštatoval, že nebolo vo vecnej príslušnosti všeobecných súdov, ktorých rozsudky zrušil, skúmať splnenie podmienok konfiškácie, pretože o splnení týchto podmienok mal s konečnou platnosťou rozhodovať Osídľovací úrad pre Slovensko podľa § 2 ods. 1 zákona č. 148/1947 Sb., pričom tiež konštatoval, že vyznačenie konfiškácie sporných nehnuteľností v pozemkovoknižnej vložke č..., ako aj odstránenie tohto vyznačenia bolo vykonané v súlade s účinnou právnou úpravou (po vrátení veci najvyšším súdom bola žaloba sťažovateľky v 1. rade v danej veci, o ktorej okresný súd po vrátení dovolacím súdom konal pod sp. zn. 7 C 141/94, právoplatne zamietnutá 24. apríla 1995, pozn.). Okresný súd teda poukazujúc na uvedené závery najvyššieho súdu v tejto inej veci zdôraznil, že nie je v jeho právomoci skúmať vecnú správnosť konfiškačného výmeru, a tiež konštatoval, že keďže najvyšší súd v označenom rozhodnutí proklamoval aj zákonnosť

prideľovacieho výmeru, žalovaný nadobudol vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam zákonným spôsobom, a teda žaloba bola sťažovateľmi podaná bezdôvodne. Navyše, okresný súd poukázal na to, že keďže reštitučné konanie vedené pod sp. zn. 7 C 141/94 právoplatne skončilo 24. apríla 1995, tak minimálne od tej doby žalovaný sporné nehnuteľnosti dobromyseľne a nerušene užíval viac ako 10 rokov až do doby, kedy mu bola doručená žaloba sťažovateľov, takže „... ak by mu teda nesvedčalo vlastnícke právo na základe výmeru o prídele... , tak v takom prípade a pri zistenom skutkovom stave ako dobromyseľný držiteľ by... nadobudol vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam vydržaním... “.

Na základe odvolania sťažovateľov, ktorým okrem iného poukázali aj na to, že okresný súd neskúmal, či konfiškačný výmer nadobudol právoplatnosť, pretože nebol nikdy doručený ani ich právnej predchodkyni a ani jej deťom, ako aj na podľa nich nesprávny záver okresného súdu o tom, že nulitnosť individuálneho správneho aktu možno vysloviť iba v prípade nedostatku právomoci na strane orgánu, ktorý ho vydal, krajský súd rozsudkom sp. zn. 8 Co 41/2010 z 15. júla 2010 rozsudok okresného súdu sp. zn. 10 C 249/08 zo 4. decembra 2009 ako vecne správny potvrdil, pričom v odôvodnení poukázal v celom rozsahu na odôvodnenie okresného súdu s výhradou iba voči tej časti odôvodnenia okresného súdu, ktoré pojednávalo o vydržaní vlastníckeho práva žalovaného k sporným nehnuteľnostiam, pričom krajský súd tiež zdôraznil, že preskúmanie zákonnosti konfiškačného výmeru nemohlo byť predmetom konania okresného súdu, pretože toto preskúmanie podlieha osobitnému zákonnému postupu.

Z dôvodu dovolania podaného sťažovateľmi bolo označené rozhodnutie krajského súdu predmetom prieskumu najvyššieho súdu, ktorý svojím uznesením sp. zn. 2 Cdo 2/2011 z 21. decembra 2011 v dovolacom konaní zrušil toto rozhodnutie krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie prisvedčiac dovolacej námietke sťažovateľov, podľa ktorej sa krajský súd nevysporiadal s ich odvolacími námietkami smerujúcimi proti rozhodnutiu okresného súdu, ktoré okrem iného (pozri už uvedenú podstatu odvolania, pozn.) spočívali aj v ich tvrdeniach, že okresný súd nezaujal svoje stanovisko k odlišnej judikatúre v obdobných veciach, na ktorú mali sťažovatelia poukázať už v konaní pred okresným

súdom, a tak v dôsledku toho rozhodnutie okresného súdu, ako aj s ním sa stotožňujúce rozhodnutie krajského súdu trpí vadou nedostatočného odôvodnenia.

Po vrátení veci krajský súd vo veci opätovne konal a po doplnení dokazovania opätovne rozhodol o odvolaní sťažovateľov proti rozsudku okresného súdu svojím rozsudkom sp. zn. 8 Co 51/2012 z 25. apríla 2013, ktorým z dôvodu čiastočného späťvzatia žalobného návrhu sťažovateľmi (v časti určenia, že podiel na sporných nehnuteľnostiach patrí do dedičstva po právnej predchodkyňi sťažovateľov, pozn.) konanie čiastočne zastavil a vo zvyšnej časti odvolaním napadnutý rozsudok okresného súdu ako vecne správny potvrdil.

Sťažnosťou podanou ústavnému súdu sťažovatelia spochybňujú rozhodnutie krajského súdu sp. zn. 8 Co 51/2012 z 25. apríla 2013 a svoju sťažnosť odôvodnili takto:

«Ad.1: Sťažovatelia zotrvávajú vo svojom presvedčení, ktoré podrobne rozviedli a právne zargumentovali a podložili aj poukázaním na rozsiahlu judikatúru, konkr. na viaceré rozhodnutia Najvyššieho súdu SR a tiež Najvyššieho správneho súdu ČR, že totiž Výmer je ničotným správnym aktom, pretože osídľovací úrad nebol oprávnený majetok dotknutých osôb skonfiškovať, nakoľko neboli splnené tri podmienky, ktoré zakladali jeho oprávnenie takýto správny akt vydať, a to

- strata československého štátneho občianstva všetkých štyroch Výmerom dotknutých osôb

- príslušnosť všetkých štyroch Výmerom dotknutých osôb k maďarskej národnosti

- vysťahovanie všetkých štyroch Výmerom dotknutých osôb na územie Maďarska v rámci dohody o výmene obyvateľstva

Krajský súd zaujal postoj, že ak osídľovací úrad mal právomoc vydávať výmery o konfiškácii majetku, tak Výmer v žiadnom prípade nemôže byť ničotným správnym aktom a nie je následne v žiadnom prípade možné skúmať vecnú správnosť tohto výmeru. Tento postoj krajského súdu nie je správny, nie je v súlade so zákonom ani z rozsiahlou judikatúrou, na ktorú sťažovatelia poukázali. Oprávnenie osídľovacieho úradu vydať konfiškačné rozhodnutie bolo totiž presne vymedzené splnením určitých podmienok a tieto podmienky nemožno subsumovať pod pojem „vecná správnosť rozhodnutia“, pretože ide

o splnenie zákonom stanovených podmienok, ktoré mal krajský súd skúmať z úradnej povinnosti.

Krajský súd teda mal skúmať, či išlo o osoby maďarskej národnosti, ktoré stratili čsl. štátne občianstvo podľa dekrétu č. 33/1945 Zb. a boli presťahované na územie Maďarska v rámci Dohody.

Ak by aj krajský súd mal pochybnosti o národnosti dotknutých osôb a o strate či zachovaní ich čsl. štátneho občianstva, bolo v konaní mimo akýchkoľvek pochybností preukázané, že ani jedna zo štyroch Výmerom dotknutých osôb nebola na územie Maďarska presťahovaná v rámci Dohody, nakoľko neb. M. K. bola na územie Maďarska protiprávne zavlčená a jej syn - sťažovateľ v 4. rade — bol za ňou až dodatočne na územie Maďarska svojimi príbuznými prepašovaný po tom, ako jeho matke nebol umožnený návrat a syn bol umiestený do sirotinca, kde sa problémové správal.

Krajský súd vážne pochybil, ak vyslovil, že Výmerom dotknuté osoby sa považujú za presťahované do Maďarska v zmysle § 2 ods. 3 zákona č. 148/1947 Zb., citované ustanovenie totiž znie: „Osobami presťahovanými do Maďarska se rozumějí osoby, které byly podle dohody přestěhovány nebo se podle dohody nebo ujednání s ní souvisících za lakové považují s výjimkou osob, na než se vztahují ustanovení čl. VIII, vety první dohody“, pričom zo žiadneho ujednania Dohody nemožno vyvodit', že osoba zavlčená alebo osoba prepašovaná na územie Maďarska alebo osoba, ktorá sa dokonca vôbec ani neocitla na území Maďarska (dve zo štyroch Výmerom dotknutých osôb) sa považuje za osobu presťahovanú v rámci Dohody. Krajský súd si zároveň vo svojej argumentácii protirečil, ak raz skonštatoval, že osoby dotknuté Výmerom sa považujú za presťahované podľa § 2 ods. 3 zákona č. 148/1947 Zb. a druhýkrát konštatoval, že tieto osoby boli zaradené do zoznamu určených na presťahovanie osôb (t. j.- zrejme boli nie „považované“ ale riadne zaradené) a ich dodatočné „vyškrtnutie“ zo zoznamu nemožno považovať za právne významný úkon pre vlastníctvo.

Každopádne sťažovatelia sú presvedčení, že krajský súd bol povinný skúmať splnenie všetkých zákonných podmienok k vydaniu konfiškačného rozhodnutia osídľovacím úradom a pokiaľ by tak učinil a predložené dôkazy by riadne vyhodnotil, nutne by musel dospieť k záveru, že Výmer je ničotným správnyim aktom.

Ad 2: Sťažovatelia považujú Výmer za ničotný správny akt, ktorého právoplatnosť a vykonateľnosť nie je potrebné a ani možné skúmať, vzhľadom na vzniklú situáciu je však nutné, aby pripustili „neničotnosť“ Výmeru a poukázali na porušenie svojich práv tým, že im krajský súd nepriznal vlastníctvo na základe individuálneho správneho aktu - Výmeru, ktorý nikdy nebol zákonným spôsobom doručený dotknutým osobám a teda nenadobudol právoplatnosť a vykonateľnosť. Krajský súd uvažoval nesprávne, ak bol toho názoru, že nebol oprávnený skúmať správnosť realizovaného spôsobu doručenia Výmeru vyvesením na úradnej tabuli a nebola správna ani jeho argumentácia tým, že na daný prípad sa vzťahovalo ustanovenie § 1 ods. 4 dekrétu prezidenta republiky č. 108/1945 Zb., podľa ktorého „O tom, jsou-li splněny podmínky pro konfiskaci podle tohoto dekrétu, rozhoduje příslušný okresní národní výbor. Rozhodnutí lze doručiti veřejnou vyhláškou, i když nejsou splněny předpoklady § 33 vládního nařízení ze dne 13. ledna 1928, č. 8 Sb., o řízení ve věcech náležejících do působnosti politických úřadu (správním řízení).“ Zákon č. 148/1947 Zb. totiž v ustanovení § 2 ods. 1 určuje „O tom, jsou-li podle konfiskačních předpisu splněny podmínky pro konfiskaci (přechod na stát) majetku, na něž se vztahují ustanovení čl. VII dohody, rozhoduje - pokud se tak již nestalo - s konečnou platností osídlovací úřad“ a d'alej v § 2 ods. 2 určuje „Konfiskačními předpisy se rozumějí předpisy o konfiskaci nepřátelského majetku, vydané po 5. květnu 1945, na Slovensku po 29. srpnu 1944“. Zo žiadneho ustanovenia zákona č. 148/1947 Zb, nemožno vyvodit', že by sa vyššie citované ustanovenie § 1 ods. 4 dekrétu č. 108/1945 Zb. malo vzťahovať aj na postup voči osobám, ktoré mali byť v rámci Dohody presťahované na územie Maďarska, na tieto osoby sa preto mali vzťahovať len ustanovenia dekrétu definujúce podmienky pre konfiškáciu, a teda osobám, o konfiškácii majetku ktorých rozhodoval osídlovací úrad, malo byť rozhodnutie o konfiškácii doručené štandardným postupom podľa nar. vl. č.8/1828 Zb., a to konkrétne v súlade s ustanoveniami § 16 ods. 1 a § 33 ods. 1 nar. vl. č. 8/1928 Zb., ktoré určujú: § 16 ods. 1: „Nemá-li strana nezpůsobilá k jednání zákonného zástupce nebo nelze-li pobyt strany zjistiťi, ustanoví úřad, jestliže toho důležitost věci vyžaduje, opatrovníka, který jedná jménem strany, dokud nevystoupí u úřadu strana sama, její zástupce nebo zmocněnec. Ustanovení opatrovníka oznámí úřad příslušnému soudu“. § 33 ods. 1: „Osobám, jejichž pobyt pres konané šetření jest neznám, neb osobám, které nejsou úřadu známy, může bytí doručená, není-li ustanoven zástupce, zmocněnec neb opatrovník,

verejnou vyhláškou na úradní tabuli a doručení platí za vykonané, není-li ve správních předpisech jinak ustanoveno, když od vyhlášení na úradní tabuli příslušného úřadu uplynulo patnáct dnu, nebyla-li ovšem ve vyhlášce stanovená lhůta delší.“ *Trom maloletým deťom teda mal byť ustanovený opatrovník a rozhodnutie - Výmer malo byť doručené tomuto opatrovníkovi. V prípade neb. M. K., ktorá bola nezákonne zavlčená na územie Maďarska, malo byť preukázateľným spôsobom vykonané šetrenie o mieste jej pobytu a až v prípade bezvýslednosti takéhoto šetrenia jej konfiškačné rozhodnutie mohlo byť doručené verejnou vyhláškou, t. j. vyvesením na úradnej tabuli. Pokiaľ krajský súd považoval za doručené, a teda za právoplatné a vykonateľné rozhodnutie - Výmer, ktoré nebolo doručené týmto zákonom určeným postupom, porušil právo sťažovateľov vlastniť majetok, nakoľko im nepriznal vlastníctvo k nemu na základe rozhodnutia, ktoré v skutočnosti nikdy nenadobudlo právoplatnosť a vykonateľnosť. Sťažovatelia túto argumentáciu predniesli na pojednávaní dňa 25. 4. 2013, krajský súd však na ňu neprihliadal, i keď bol povinný tak učiniť aj bez tejto argumentácie - z úradnej povinnosti.»*

V súvislosti s namietaným porušením základného práva a práva na spravodlivé súdne konanie sťažovatelia v sťažnosti tiež uviedli:

«... sťažovatelia poukazujú tiež na tú skutočnosť, že krajský súd veľmi neštandardným spôsobom hodnotil predložené dôkazy, keď v zásade vôbec neprihliadal na dôkazy svedčiace v prospech sťažovateľov, konkr. na to, že:

- neb. M. K. už 17. septembra 1945 bola Správnou komisiou v Nových Zámkoch vydaná osobná legitimácia osvedčujúca jej čl. štátne občianstvo

- neb. M. K. a jej tri deti boli v dokumentácii súvisiacej s plánovaným presťahovaním označené ako osoby slovenského pôvodu resp. ako Slováci, čo bolo dôvodom toho, že boli aj vyškrtnutí zo zoznamu osôb určených na presťahovanie, pretože platilo, že osoba slovenského pôvodu resp. slovenskej národnosti resp. Slovák nemohla ani stratiť čl. štátne občianstvo, ak len nevyvíjala činnosť definovanú v § 1 ods. 3 dekrétu č. 108/1945 Zb. a už vôbec nemohla byť presťahovaná v rámci Dohody na územie Maďarska. Krajský súd nevzal do úvahy, že ak o zaradení do zoznamu osôb určených na presťahovanie nemuselo byť a teda ani nebolo vydané žiadne rozhodnutie, tak ani o vyškrtnutí zo zoznamu žiadne rozhodnutie vydané byť nemuselo a preto vyškrtnutiu zo zoznamu mala byť krajským súdom

pripísaná presne taká istá vážnosť ako zaradeniu do zoznamu, čo sa však nestalo, pretože krajský súd toto vyškrtnutie zbagatelizoval keď uviedol, že ho „nemožno považovať za právne významný úkon pre vlastníctvo“.

- Maďarský štátny archív potvrdil tú skutočnosť, že ani jedna z Výmerom dotknutých osôb nie je vedená v zoznamoch osôb presťahovaných do Maďarska v rámci Dohody. Krajský súd však stav veci napriek tomu vyhodnotil tak, že dotknuté osoby boli presťahované do Maďarska v rámci Dohody a vonkoncom sa nezamyslel nad tým, že Dohoda samotná, napriek v tom čase napätým vzťahom medzi Československom a Maďarskom, bola dohodou recipročnou a preto uznanie dotknutých osôb za presťahované slovenskou stranou (resp. krajským súdom) a neuznanie toho istého maďarskou stranou znamená, že týmto osobám bol odňatý majetok v Československu a nebol im pridelený žiadny majetok v Maďarsku, čo je v rozpore s recipročnosťou Dohody a tiež s elementárnou spravodlivosťou.

- osvedčenie o štátnom občianstve osôb dotknutých Výmerom zo dňa 9.3.1956 nie je rozhodnutím o navrátení štátneho občianstva a nič nevypovedá o tom, či vôbec niekedy občianstvo zaniklo

- ako vyriekol krajský súd, neb. M. K. nemožno považovať za osobu slovenskej národnosti, pretože „bola napriek „reslovakizovaniu“ vypočúvaná prostredníctvom tlmočníka v konaní 7C/141/1994“ — toto konštatovanie učené v roku 2013 s účinkami spätne do roku 1947, t. j. do turbulentnej doby krátko po skončení II. svetovej vojny, je výslovne nedôstojné demokratického súdu. Keď už chcel krajský súd toto stanovisko zaujať, mal si aspoň zistiť, či skutočne neb. M. K. nemala slovenských predkov (a bol by zistil, že mala) a mal vziať do úvahy, že „štatút“ Slováka jej v tej dobe mohol byť priznaný aj za stavu, že síce mala slovenských predkov ale zároveň neovládala slovenský jazyk, a to aj vďaka protifašistickej činnosti jej nebohého manžela F. K., ktorý počas horthyovského režimu ukrýval Židov a všemožne im pomáhal, čo bolo policajnými zločkami maďarského štátu zistené, F. K. bol uväznený a vo väzení zomrel na týfus - listina toto uväznenie preukazujúca bola krajskému súdu známa.

Popísané tendenčné hodnotenie dôkazov považujú sťažovatelia za porušenie ich práva na spravodlivé súdne konanie.»

Vzhľadom na uvedené sťažovatelia žiadajú, aby po prijatí ich sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd nálezom rozhodol:

„... že ich právo vlastníť majetok podľa článku 20 ods. 1 Ústavy SR a článku 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a právo na spravodlivý proces podľa 46 ods. 1 Ústavy SR a podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd bolo rozsudkom Krajského súdu v Nitre sp. zn. 8Co/51/2013 zo dňa 25.4.2013 porušené a aby zrušil rozsudok Krajského súdu v Nitre sp. zn. 8Co/51/2013 zo dňa 25.4.2013 a vec vrátil Krajskému súdu v Nitre na nové konanie a zaviazal Krajský súd v Nitre k zaplateniu trov právneho zastúpenia sťažovateľov v tomto konaní vo výške € 536,26 (2 úkony po € 260,32, 2x paušálna náhrada výdavkov po € 7,81).“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom

prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Predmetom konania ústavného súdu je sťažovateľmi namietané porušenie základného práva a práva na ochranu vlastníctva zaručených v čl. 20 ods. 1 ústavy a v čl. 1 dodatkového protokolu, ako aj namietané porušenie ich základného práva a práva na spravodlivé súdne konanie zaručených v čl. 46 ods. 1 ústavy a v čl. 6 ods. 1 dohovoru, k porušeniu ktorých malo dôjsť v príčinnej súvislosti s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 8 Co 51/2012 z 25. apríla 2013, a to tým, že podľa sťažovateľov krajský súd, rovnako ako pred ním ani okresný súd neskúmal, resp. neprihliadol na ich námietky, na základe ktorých konfiškačný výmer, ktorým bol ich právnej predchodkyňi a tiež aj samotným sťažovateľom odňatý majetok, ktorého vrátenia sa domáhali, považujú za „... ničotný správny akt...“. *Nulitnosť, resp. ničotnosť tohto správneho aktu je podľa sťažovateľov daná tým, že na konfiškáciu sporných nehnuteľností neboli naplnené všetky zákonné predpoklady, na čo mal krajský súd podľa sťažovateľov prihliadať. Sťažovatelia totiž poukazujú na to, že tak ich právna predchodkyňa, ako aj jej deti (t. j. sťažovatelia v 1. a 2. rade, ako aj matka sťažovateľov v 3. a vo 4. rade, pozn.) boli československými štátnymi občanmi, mali slovenskú národnosť, pretože mali aj slovenských predkov, a napokon ich právna predchodkyňa so svojimi tromi deťmi nebola vysťahovaná do Maďarska v rámci realizácie dohody o výmene obyvateľstva, pretože mali byť dodatočne vyčiarknutí zo zoznamu vysťahovalcov.*

V súvislosti so sťažovateľmi namietaným rozsudkom krajského súdu ústavný súd vzhľadom na svoju doterajšiu judikatúru považuje za potrebné v prvom rade pripomenúť, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu

môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00).

Krajský súd svoj rozsudok odôvodnil takto:

«Krajský súd v Nitre ako súd odvolací (§ 10 ods. 1 OSP) prejednal vec na nariadenom odvolacom pojednávaní a viazaný rozsahom a dôvodmi podaného odvolania (§ 212 ods. 1 OSP) i po doplnení dokazovania (v rozsahu potrebnom pre nové rozhodnutie) a čiastočnom späťvzati návrhu dospel k záveru, že napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa je potrebné podľa ustanovenia § 208 OSP čiastočne zrušiť (a konanie v rozsahu pripusteného čiastočného späťvzatia návrhu zastaviť) a v zostávajúcej časti podľa ustanovenia § 219 ods. 1 OSP ako vecne správny potvrdiť a súčasne v odvolacom konaní úspešnej odporkyni náhradu trov odvolacieho a dovolacieho konania nepriznať z dôvodu, že toto svoje právo si neuplatnila a žiadne trovy jej ani nevznikli (z obsahu spisu nevyplývajú).

Okrem úvah súdu prvého stupňa ohľadom vydržania vlastníckeho práva odporkyňou a úvah o tom, že M. K., rod. P. a jej deti boli nesprávne zaradení do zoznamu presídlencov sa odvolací súd stotožňuje so skutkovými a právnymi závermi súdu prvého stupňa obsiahnutými v napadnutom rozhodnutí, na tieto aj ako na svoje pre ich správnosť len poukazuje a opakuje ich preto (§ 219 ods. 2 OSP). Primárne podstatné pre rozhodnutie vo veci bolo posúdenie právneho úkonu - Výmeru Osídľovacieho úradu pre Slovensko v Bratislave (ďalej len Osídľovací úrad) zo dňa 20.7.1949 č. 1644-0/6/1949/II-M, ktorým Osídľovací úrad rozhodol podľa ustanovenia § 2 ods. 1 zák. č. 148/1947 Zb. (zákon Ústavodárneho Národného zhromaždenia československej republiky o opatreniach k prevedeniu Československo-maďarskej dohody o výmene obyvateľstva, účinný od 20. 8. 1947) s konečnou platnosťou, že sú splnené podmienky pre konfiškáciu majetku vdovy M. K. rod. P. a troch rodinných príslušníkov, osôb maďarskej národnosti a teda že ich majetok bol právoplatne skonfiškovaný (prešiel na štát) podľa dekrétu prezidenta republiky č. 108/1945 Zb. (z 25. októbra 1945, účinný od 30.10.1945), a to dňom jeho účinnosti. V prípade uvedeného výmeru nešlo o nulitný právny úkon - ničotný správny akt

(paakt) vydaný správnym orgánom nemajúcim na to právomoc, z ktorého žiadne právne následky nevznikajú, keď bola daná právomoc uvedeného Osídľovacieho úradu k rozhodovaniu o majetku, na ktorý sa vzťahuje ustanovenie článku VII. Dohody medzi Československom a Maďarskom o výmene obyvateľstva (z 27.2.1946, publikovaná pod č. 145/1946 Zb. s účinnosťou od 15.5.1946 - ďalej len dohoda), keď uvedené rozhodnutie bolo s konečnou platnosťou a deklarovalo splnenie podmienok pre konfiškáciu (prechod na štát) podľa konfiškačných predpisov, v danom prípade podľa dekrétu prezidenta republiky, účinného od 30.10.1945 a publikovaného v Zbierke zákonov pod č. 108/1945 Zb. Ako už uviedol Najvyšší súd SR vo svojom rozhodnutí vydanom v konaní vedenom na Okresnom súde Nové Zámky pod sp. zn. 7 C/141/1994, na ktoré správne poukázal súd prvého stupňa, nebolo možné preskúmať vecnú správnosť tohto rozhodnutia, ktoré rozhodnutie znamenalo prechod vlastníctva - konfiškáciu pre štát na základe zákona, uvedeného dekrétu prezidenta republiky. Išlo o rozhodovanie o špecifickom majetku podliehajúcim konfiškácii podľa dekrétu prezidenta republiky č. 108/1945 Zb., keď o splnení podmienok pre konfiškáciu podľa tohto dekrétu v zásade rozhodoval príslušný Okresný Národný výbor, pričom i toto rozhodnutie (okrem rozhodnutia ONV) bolo možné doručiť aj verejnou vyhláškou, i keď neboli splnené podmienky § 33 Vládneho nariadenia zo dňa 13. januára 1928 o správnom pokračovaní (tzv. správny poriadok), keď vyhláška Ministra vnútra č. 241/1946 Z. z. o štatúte Osídľovacieho úradu pre Slovensko v § 9 ods. 1 odkazovala na uvedený správny poriadok, ktorý v § 33 ods. 1 poznal doručovanie verejnou vyhláškou na úradnej tabuli (uvedené ustanovenie platilo obdobne) a doručenie tým platilo za vykonané.

Dôsledkom uvedeného rozhodnutia Osídľovacieho úradu bolo to, že všetky osoby riešené týmto rozhodnutím prišli o svoj majetok jeho konfiškáciou štátom podľa uvedeného Dekrétu prezidenta republiky č. 108/1945, keď navyše ustanovenie § 2 ods. 1 veta druhá zákona č. 148/1947 Zb. o opatreniach k prevedeniu československej - maďarskej dohody o výmene obyvateľstva účinného od 20. 8. 1947 považovalo podmienky pre konfiškáciu za splnené bez ďalšieho už tým, že osoba bola do Maďarska presťahovaná, pričom v zmysle ustanovenia § 2 ods. 3 tohto zákona sa osobou presťahovanou rozumeli nielen osoby reálne presťahované, ale aj tie, ktoré sa za takéto považujú, ktorými treba považovať aj osoby

riešené rozhodnutím Osídľovacieho úradu a zaradené do zoznamu osôb na výmenu obyvateľstva podľa dohody.

K poukazu navrhovateľov v odvolaní o tom, že súd prvého stupňa mal skúmať existenciu vecnej pôsobnosti k vydaniu rozhodnutia Osídľovacím úradom pre Slovensko v Bratislave s ohľadom na naplnenie zákonných podmienok a že sa nejedná o skúmanie vecnej správnosti jeho rozhodnutia, odvolací súd dodáva to, že v takomto prípade sa jedná stále o posudzovanie vecnej správnosti rozhodnutia z hľadiska splnenia zákonných podmienok konfiškácie a správnosti konania tohto orgánu, ktorá súdu v tomto súdnom konaní neprináležala. Pri rešpektovaní všeobecného princípu správnosti a zákonnosti správnych rozhodnutí je tieto možné preskúmať len príslušným zákonným postupom, a i keby sa v tomto konaní javili i vecne nesprávnymi, nemožno na ich účinky a následky neprihliadať. Nešlo o nulitný (ničotný) správny akt vydaný absolútne vecne nepríslušným správnym orgánom (z ktorého žiadne právne následky nevznikajú) a pri prezumpcii jeho správnosti (platnosti) nebolo možné preto naň neprihliadať (§ 135 ods. 2 OSP), a to bez ohľadu na to, či došlo k plnej realizácii výmeny (obyvateľstva), lebo jeho účinky nastali. Štát tak predmetné nehnuteľnosti (spoluvlastnícke podiely k nim) právne relevantným spôsobom (nielen fakticky) prevzal. Výmer zrušený nebol a jeho účinky trvajú, i keby prípadne dôvody pre jeho vydanie neexistovali.

Odvolací súd považuje za potrebné poukázať tiež na to, že

- pri zamietnutí žaloby navrhovateľky v 1. rade o vydanie nehnuteľností podľa špeciálnych reštitučných predpisov bola žalovaná ochrana ňou tvrdeného vlastníckeho práva cez všeobecné právne predpisy možná,

- neb. M. K., rod. P. i F. K. boli osobami maďarskej národnosti a túto logicky mali aj ich deti M., K. a F. (kúpna zmluva zo dňa 7.8.1942 bola uzatvorená v maďarskom jazyku, kupujúci boli v nej označení ako občania maďarskej republiky a neb. M. K. bola - napriek „reslovakizovaniu“ vypočúvaná prostredníctvom tlmočníka v konaní 7 C /141/1994),

- podľa Ústavného Dekréту prezidenta republiky z 2.8.1945 (publikovaného pod č. 33/1945 Sb. a účinného od 10. 8. 1945) účinnosťou tohto dekrétu stratili československí štátni občania maďarskej (a nemeckej) národnosti Československé štátne občianstvo, pokiaľ ho nestratili už nadobudnutím štátnej príslušnosti maďarskej, keď ohľadom zachovania im Československého štátneho občianstva rozhodoval Krajský národný výbor

na návrh Okresného národného výboru, po preukázaní vernosti Československej republiky a schválení osvedčenia o národnej spoľahlivosti (v konaní na základe žiadosti, ktorého existenciu konania na odvrátenie straty občianstva navrhovateľa nepreukázali),

- minimálne navrhovateľ v 4. rade bol spolu so svojou neb. matkou do Maďarska v rámci dohody (po nej) o výmene obyvateľstva reálne presťahovaný (potvrdenie o transporte dňa 27. 5. 1947 a Reemigrantská legitimácia z 27. 9. 1952),

- v čase vydania rozhodnutia Osídľovacieho úradu sa pri vykonávaní zápisov (s konštitutívnymi účinkami) v pozemkovej knihe pôvodní vlastníci o zápise konfiškácie (zákon č. 90/1947 Zb., neupovedomovali a táto konfiškácia bola už v pozemkovej knihe (u celého PKV telesa) poznačená na základe skorších zápisov registrového súdu, ktoré spisy o tom sa však v archívoch nezachovali (nenašli), čo však existenciu konfiškácie nevyvracia,

- neb. M. K. a všetky jej deti boli nesporne (i podľa navrhovateľov) zahrnuté medzi osoby pre výmenu obyvateľstva podľa dohody, teda určené k presťahovaniu, čím bola založená (daná) právomoc Osídľovacieho úradu pre konanie (a rozhodnutie), keď inak „vyškrtnutie“ zo zoznamu osôb (naviac dodatočne) nemožno považovať za právne významný úkon pre vlastníctvo (proti účinkom zákona a vydaným rozhodnutiam),

- z rozhodnutia (Výmeru) zabezpečeného odvolacím súdom vyplýva jeho vyvesenie (na úradnej tabuli) dňa 17. 2. 1950 a snatie 3. 3. 1950, pričom správnosť tohto spôsobu doručenia rozhodnutia súd (mimo rámec správneho súdnictva) preskúmať nemohol, teda podmienky nadobudnutia právoplatnosti a vykonateľnosti boli splnené,

- neb. M. K. sa po návrate z Maďarska Československé štátne občianstvo navrátilo - osvedčilo rozhodnutím z 9. 3. 1956, zahŕňajúcim i mal. deti, pričom tomuto malo predchádzať i vzdanie sa majetkových nárokov voči odporkyni, a že

- spochybnenie „vecnej nepríslušnosti“ Osídľovacieho úradu k vydaniu predmetného Výmeru pre nenaplnenie zákonných podmienok rozhodovania (pre jeho rozhodovanie) je (stále) námietkou vecnej nesprávnosti rozhodnutia (z týchto dôvodov), ktorú vecnú nesprávnosť môže posudzovať len odvolací orgán (u Osídľovacieho úradu rozhodujúceho s konečnou platnosťou však nie) alebo súd v rámci správneho súdnictva.

Vychádzajúc zo zhora uvedeného a z toho, že všetky ostatné odvolacie námietky (dôvody) sú pre rozhodnutie vo veci nepodstatné (a nie je preto nevyhnutné sa s nimi osobitne zaoberať) mal potom odvolací súd za to, že predmetným Výmerom Osídľovacieho

úradu bolo s konečnou platnosťou rozhodnuté o konfiškácii predmetných nehnuteľností na štát (a konfiškácia nastala), v dôsledku čoho sa už potom (zhodne ako súd prvého stupňa) nezaoberal s tým, ako odporkyňa ďalej s predmetnými nehnuteľnosťami nakladala, v akom stave (dostavanosti) bola domová nehnuteľnosť v čase prechodu do vlastníctva odporkyne (k akým jej zmenám došlo neskôr) a či je prípadne potrebné zidentifikovanie pozemkových nehnuteľností.»

Východiskovou premisou napádaného rozhodnutia krajského súdu, na základe ktorej verifikoval zamietnutie žaloby sťažovateľov o navrátenie im a ich právnej predchodkyňi skonfiškovaného majetku, je konštatovanie, že v tomto type konania nie je v právomoci krajského súdu skúmať vecnú správnosť konfiškačného výmeru, t. j. nie je v jeho právomoci skúmať, či na vydanie tohto výmeru boli alebo neboli splnené zákonné predpoklady konfiškácie, tak ako sa toho domáhajú sťažovatelia.

V uvedenej súvislosti ústavný súd v prvom rade poukazuje na to, že v zmysle teórie práva sa za nulitný (ničotný) správny akt (paakt) považuje správny akt vydaný absolútne vecne nepríslušným správnym orgánom, z ktorého v tomto dôsledku nevznikajú a ani nemôžu vznikáť žiadne právne účinky, t. j. hľadá sa na neho, ako keby neexistoval.

V danom prípade sa sťažovatelia domáhali určenia ich vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam, ktoré boli skonfiškované im a ich právnej predchodkyňi určovacou žalobou podanou podľa § 80 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého sa na základe takejto žaloby rozhoduje „... o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem“. V tomto type konania ani podľa názoru ústavného súdu nebolo v kompetencii či už konajúceho okresného súdu alebo krajského súdu preskúmať zákonnosť rozhodnutia vydaného správnym orgánom – osídľovacím úradom (pozri ďalej, pozn.). Krajský súd mohol konfiškačný výmer preskúmať len z hľadiska existencie právomoci správneho orgánu na jeho vydanie v súlade s v tej dobe účinnými právnymi predpismi, nie však jeho zákonnosť, pretože v danom prípade nešlo o žalobu o preskúmanie zákonnosti správneho rozhodnutia (nešlo o správne súdnictvo, pozn.).

Podľa prvej vety čl. V dohody o výmene obyvateľstva (účinné od 15. mája 1946) „*V počte rovnajúcom sa počtu osôb slovenskej a českej národnosti, presťahovaných z územia Maďarska na územie Československa, budú presťahované na územie Maďarska osoby maďarskej národnosti, ktoré majú stále bydlisko na území Československa a stratili podľa dekrétu prezidenta Československej republiky zo dňa 2. augusta 1945 o úprave československého štátneho občianstva osôb nemeckej a maďarskej národnosti (č. 33/1945 Sb.) československé štátne občianstvo.*“.

Podľa prvej vety čl. VII dohody o výmene obyvateľstva „*Vlastnícke právo presťahovaných osôb k im prináležajúcim nehnuteľnostiam prechádza na štát ich doterajšieho bydliska.*“.

Podľa prvých dvoch viet § 2 ods. 1 zákona č. 148/1947 Sb. (zákon na vykonanie dohody o výmene obyvateľstva, účinný od 20. augusta 1947, pozn.) „*O tom, jsou-li podle konfiskačních předpisů splněny podmínky pro konfiskaci (přechod na stát) majetku, na něž se vztahují ustanovení čl. VII dohody, rozhoduje, - pokud se tak již nestalo - , s konečnou platností osidlovací úřad, a to, jde-li o majetek zemědělský, v dohodě s pověřenectvem zemědělství a pozemkové reformy. Tyto podmínky se považují za splněné, byla-li osoba, které tento majetek náležel, přestěhována do Maďarska (odstavec 3)...*“.

Podľa § 2 ods. 2 zákona č. 148/1947 Sb. „*Konfiskačními předpisy se rozumějí předpisy o konfiskaci nepřátelského majetku, vydané po 5. květnu 1945, na Slovensku po 29. srpnu 1944.*“

Podľa § 2 ods. 3 zákona č. 148/1947 Sb. „*Osobami přestěhovanými do Maďarska se rozumějí osoby, které byly podle dohody přestěhovány nebo se podle dohody nebo ujednání s ní souvisících za takové považují, s výjimkou osob, na něž se vztahují ustanovení čl. VIII, věty první dohody.*“.

Z citovaného § 2 ods. 1 zákona č. 148/1947 Sb. vyplýva, že o splnení podmienok na konfiškáciu majetku patriaceho osobám vysídleným z Československa na základe

dohody o výmene obyvateľstva do Maďarska alebo, ktoré sa za také považovali (citovaný § 2 ods. 3 zákona č. 148/1947 Sb.), mal oprávnenie rozhodovať „... s konečnou platnosťou...“, osídľovací úrad, tak ako tomu bolo aj v prípade sťažovateľov a ich právnej predchodkyne. Keďže konfiškačný výmer vydal v danom prípade správny orgán na to oprávnený, (t. j. osídľovací úrad), a to na podklade v tom čase účinných konfiškačných predpisov, nemožno na konfiškačný výmer nahliadať ako na nulitný správny akt (paakt) a nebrať naň zreteľ, tak ako to vnímajú sťažovatelia.

Vzhľadom na uvedené, ako aj vzhľadom na vylúčenú, resp. neprípustnú právomoc krajského súdu skúmať v konaní o určovacej žalobe zákonnosť, resp. vecnú správnosť rozhodnutia vydaného správnym orgánom (čo je úloha správneho súdnictva, pozn.), nemožno závery krajského súdu vyjadrené v napádanom rozsudku považovať za svojvoľné, arbitrárne či ústavne neudržateľné.

Z citovaných ustanovení tiež vyplýva, že v danom prípade, t. j. v prípade osôb presídlených z Československa do Maďarska na základe dohody o výmene obyvateľstva, došlo ku konfiškácii ich majetku ex lege a to na základe prezidentského dekrétu (č. 108/1945 Sb.), avšak nevyhnutným predpokladom tejto konfiškácie bolo, aby príslušný správny orgán (osídľovací úrad) najprv s konečnou platnosťou rozhodol (t. j. bez možnosti podania opravného prostriedku dotknutou osobou, pozn.) o splnení podmienok na túto konfiškáciu. V prípade vysídlenia osôb na základe dohody o výmene obyvateľstva, podľa § 2 ods. 1 zákona č. 148/1947 Sb. „*Tyto podmínky se považují za splněné, byla-li osoba, které tento majetek náležel, přestěhována do Maďarska (odstavec 3)...*“, alebo podľa odseku 3 tohto zákonného ustanovenia ju v zmysle dohody o výmene obyvateľstva za takú bolo možné považovať (t. j. bola zaradená do zoznamu osôb určených na presídlenie, aj keď fakticky ešte nebola presťahovaná, pozn.). Inými slovami, rozhodnutie osídľovacieho úradu o splnení podmienky vysťahovania z územia Československa podľa dohody o výmene obyvateľstva bolo nevyhnutným predpokladom (*condictio sine qua non*) konfiškácie majetku vysídlených osôb, t. j. k prechodu ich majetku na štát (*ex lege*) podľa prezidentského dekrétu.

Z uvedeného teda vyplýva, že dotknutým konfiškačným výmerom č. 1644 0/6/1949/II-M z 20. júla 1949, ktorý mal v skutočnosti iba označenie „Výmer“, nebolo rozhodnuté o konfiškácii majetku dotknutých osôb ako takej, pretože konfiškácia nastávala ex lege, ale osídľovací úrad ním rozhodol iba o splnení podmienok na konfiškáciu podľa § 2 ods. 1 zákona č. 148/1947 Sb., a to s konečnou platnosťou. Inými slovami, osídľovací úrad s konečnou platnosťou posúdil, či právna predchodkyňa sťažovateľov, ako aj jej deti (t. j. sťažovatelia v 1. a 2. rade a tiež matka sťažovateľov v 3. a vo 4. rade, pozn.) boli vystávaní do Maďarska na základe dohody o výmene obyvateľstva alebo či ich za také osoby vzhľadom na okolnosti bolo možné považovať. Nepripustenie opravného prostriedku proti rozhodnutiu osídľovacieho úradu bolo zrejme vyvrcholením dôvodov uzavretia bilaterálnej dohody o výmene obyvateľstva, ktorá bola historickým dôsledkom povojnového obdobia, kedy bola konfiškácia majetku sudetských Nemcov a Maďarov zdôvodňovaná ako dôsledok ich kolektívnej zodpovednosti za neverný postoj voči československému štátu (na rozdiel od konfiškácií „nepriateľského majetku“, ktoré mali zákonný podklad v prezidentskom dekréte č. 108/1945 Sb., ktorý pripúšťal vyvrátenosť domnienky zodpovednosti nepriateľských osôb pôsobiacej ex lege, t. j. v zmysle prezidentského dekrétu bolo rozhodnutie správneho orgánu – okresného národného výboru, o splnení podmienok konfiškácie podľa prezidentského dekrétu napadnuteľné odvolaním, pozn.).

Pokiaľ ide o námietku sťažovateľov, že rozhodnutie osídľovacieho úradu nebolo ich právnej predchodkyňi riadne doručené, a preto nemohlo nadobudnúť právoplatnosť, ústavný súd sa v tomto smere stotožňuje so závermi krajského súdu, že na doručenie tohto rozhodnutia postačovalo doručenie verejnou vyhláškou. Doručovanie rozhodnutí o splnení podmienok konfiškácie bolo v rozhodnej dobe (t. j. v dobe vydania konfiškačného výmeru v danej veci, pozn.) upravené v § 1 ods. 3 prezidentského dekrétu, ktorý pripúšťal doručenie tohto rozhodnutia aj verejnou vyhláškou aj napriek tomu, že nešlo o osoby, ktorých pobyt nebol známy, pričom navyše ani smernica ministra vnútra č. 401/1946 Ú. I. zo 7. februára 1946, ktorou bol upravený spôsob rozhodovania o konfiškácii majetku podľa prezidentského dekrétu, nepodmieňovala účinky doručovania týchto rozhodnutí na doručovanie podľa predpisov o správnom konaní, ale také doručovanie v prípade osôb, ktorých pobyt bol známy, iba umožňovala popri doručovaní verejnou vyhláškou, keď v čl. 4

bolo uvedené: „Rozhodnutí budiž doručováno zásadně veřejnou vyhláškou. Tento způsob bud' použit také pro vyhlášení rozhodnutí o majetku, jehož vlastník není již znám. Pouze osobám jiné národnosti než německé nebo maďarské, je-li jejich pobyt znám, jest rozhodnutí doručiti kromě doručení vyhláškou také podle platných předpisů o správním řízení.“

Uvedené závery sú udržateľné aj z toho dôvodu, že ak ustanovenia prezidentského dekrétu umožňovali doručovať verejnou vyhláškou rozhodnutia okresných národných výborov o splnení podmienok konfiškácie podľa prezidentského dekrétu, proti ktorým bol navyše prípustný opravný prostriedok, o to viac je tento spôsob doručovania v okolnostiach veci pochopiteľný pri rozhodnutiach osídľovacieho úradu, proti rozhodnutiam ktorého opravný prostriedok prípustný nebol.

Vzhľadom na uvedené možno konštatovať, že k zániku vlastníckeho práva sťažovateľky v 1. rade a jej detí k sporným nehnuteľnostiam a k jeho prechodu na štát došlo na základe a v medziach v rozhodnom čase účinných zákonov, pričom osídľovací úrad ako správny orgán rozhodol o splnení podmienok konfiškácie v medziach svojej právomoci s konečnou platnosťou. Uvedené rozhodnutie bolo doručené verejnou vyhláškou, čo postačovalo na nadobudnutie právoplatnosti, takže v danom prípade nemôže byť spor o tom, že dotknutý konfiškačný výmer nie je paaktom. Súčasne je potrebné konštatovať, že v konaní o určovacej žalobe nie je prípustné preskúmať hmotnoprávne podmienky konštitutívneho rozhodnutia správneho orgánu alebo konanie, ktoré tomuto konaniu predchádzalo, pretože by išlo o neoprávnený zásah do právomoci správnych orgánov a správnych súdov.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru o ústavnej udržateľnosti sťažnosťou napádaného rozsudku krajského súdu z hľadiska sťažovateľmi namietaného porušenia práv, takže závery krajského súdu nemožno považovať za svojvoľné, arbitrárne, vnútorne rozporné či ústavne neudržateľné.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť

k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03). O arbitrárnosti a svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam.

Uvedené závery boli podkladom pre rozhodnutie ústavného súdu, ktorý sťažnosť sťažovateľov už po jej predbežnom prerokovaní ako zjavne neopodstatnenú odmietol (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Keďže sťažnosť bola odmietnutá ako celok a rozhodnutie o zrušení napadnutého rozhodnutia krajského súdu, ako aj rozhodnutie o priznaní úhrady trov konania je viazané na vyslovenie porušenia práva alebo slobody sťažovateľov (čl. 127 ods. 2 prvá veta ústavy), ústavný súd o tých častiach sťažnosti, ktorými sa sťažovatelia domáhali ich priznania, už nerozhodoval.

Okrem toho ústavný súd poznamenáva, že aj napriek už uvedenému sa krajský súd v závere napádaného rozsudku predsa len vyjadril aj k splneniu podmienok na konfiškáciu majetku právnej predchodkyne sťažovateľov a jej detí, keď sa vyjadril k otázke štátneho občianstva, ako aj k otázke vysídlenia označených osôb z Československa.

V tejto súvislosti ústavný súd nad rámec vecného posúdenia sťažnosti v súvislosti s podmienkami konfiškácie majetku osôb vysídlených z Československa na základe dohody o výmene obyvateľstva, ktoré boli stanovené jednak v samotnej dohode o výmene obyvateľstva v spojení so zákonom č. 148/1947 Sb., iba vo všeobecnej rovine podotýka, že hlavným predpokladom konfiškácie majetku týchto osôb bolo buď ich faktické (reálne) vysťahovanie,

alebo ich plánované vysťahovanie, t. j. aj keď neboli fakticky vysťahované, bolo možné ich za také osoby považovať, pretože sa počítalo s ich vysťahovaním, keďže boli zaradené do zoznamu vysídľovaných osôb, do ktorého boli priamo (bez potreby osobitného rozhodnutia) na základe dojednania v čl. V dohody o výmene obyvateľstva zaradené osoby, ktoré boli osobami maďarskej národnosti so stálym bydliskom na území Československa a súčasne ako osoby nemeckej a maďarskej národnosti stratili na základe ústavného dekrétu prezidenta republiky č. 33/1945 Sb. z 2. augusta 1945 (ďalej len „prezidentský dekrét o úprave štátneho občianstva“) ex lege (prezidentský dekrét mal silu zákona, navyše označený prezidentský dekrét mal silu ústavného zákona, pozn.) československé štátne občianstvo.

Podľa § 1 ods. 2 prezidentského dekrétu o úprave štátneho občianstva „... českoslovenští státní občané národnosti německé nebo maďarské pozbývají československého státního občianství dnem, kdy tento dekret nabývá účinnosti“.

Z uvedeného vyplýva, že vysídľovanie osôb z Československa na základe dohody o výmene obyvateľstva a následná konfiškácia ich majetku neboli primárne viazané na štátne občianstvo, ale na národnosť, pretože aj automatická plošná strata československého štátneho občianstva podľa citového ustanovenia prezidentského dekrétu o úprave štátneho občianstva bola primárne závislá od národnosti osoby.

V tejto súvislosti sa žiada poznamenať, že otázka národnosti (na rozdiel od štátneho občianstva) je vždy subjektívna, preto na jej posúdenie je napokon dôležitý samotný jej vonkajší prejav (napr. jazyk, hlásenie sa k určitým národnostným skupinám a pod.).

Podľa § 1 ods. 3 prezidentského dekrétu o úprave štátneho občianstva „Tento dekret se nevztahuje na Němce a Maďary, kteří se v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18 dekretu prezidenta republiky ze dne 19. června 1945, č. 16 Sb., o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech) přihlásili v úředním hlášení za Čechy nebo Slováky.“.

Podľa § 2 ods. 1 prezidentského dekrétu o úprave štátneho občianstva „Osobám, spadajícím pod ustanovení § 1, které prokáží, že zůstaly věrny Československé republice, nikdy se neprovinily proti národům českému a slovenskému a buď se činně zúčastnily boje za její osvobození, nebo trpěly pod nacistickým nebo fašistickým terorem, zachovává se československé státní občianství.“.

Podľa § 2 ods. 2 prezidentského dekrétu o úprave štátneho občianstva „Žádost o zjištění, že československé státní občianství zachovává, lze podati do šesti měsíců od počátku účinnosti tohoto dekretu u místně příslušného okresního národního výboru (okresní správní komise), anebo bydlí-li žadatel v cizině, u zastupitelského úřadu. Rozhoduje o ní krajský národní výbor na návrh okresního národního výboru. Tyto osoby jest až do vyřízení žádosti považovati za československé státní občany, vydal-li jim okresní národní výbor (okresní správní komise) nebo zastupitelský úřad osvědčení o okolnostech, uvedených v předchozím odstavci.“.

Z citovaného vyplýva, že strata československého štátneho občianstva osôb maďarskej a nemeckej národnosti na základe prezidentského dekrétu o úprave štátneho občianstva bola síce automatická a plošná, avšak nie nezvratná, pretože ak dotknutá osoba preukázala skutočnosti uvedené v citovaných ustanoveniach, československé štátne občianstvo jej bolo zachované (bolo nevyhnutné preukázať túto skutočnosť rozhodnutím príslušného správneho orgánu, pozn.) aj napriek tomu, že išlo o osobu nemeckej alebo maďarskej národnosti, v opačnom prípade bola strata československého štátneho občianstva na národnostnom princípe dôvodom vysídlenia takejto osoby na základe dohody o výmene obyvateľstva (t. j. ak dotknutá osoba nedisponovala rozhodnutím príslušného správneho orgánu podľa citovaných ustanovení, nebolo možné ani napr. jej dodatočné vyčiarknutie zo zoznamu presídlelcov, resp. nebolo to možné z iného dôvodu, pozn.).

V uvedených súvislostiach sa žiada podotknúť, že akékoľvek úvahy o správnosti, resp. nesprávnosti uvedených ustanovení nie sú namieste, pretože dekréty prezidenta Beneša vydávané v čase neslobody sú súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky. Prijatie ústavy z 1. septembra 1992 neznamenalo okamžitý vznik právneho poriadku, ktorý by vo všetkých smeroch a oblastiach po novom reguloval vzťahy v Slovenskej republike, ale

ústavodárca sa priklonil k princípu recepcie (prevzatiu) dovtedajšieho právneho poriadku, pričom prechodné a záverečné ustanovenie ústavy v čl. 152 ods. 1 ustanovuje, že ústavné zákony, zákony a ostatné všeobecne záväzné právne predpisy zostávajú v Slovenskej republike v platnosti, ak neodporujú ústave. Keďže orgánom oprávneným rozhodovať v týchto veciach je ústavný súd, ktorý dosiaľ nevyslovil nesúlad dekrétov prezidenta Beneša s ústavou, tieto sú súčasťou nášho právneho poriadku.

Obdobne ani Ústavný súd Českej republiky, ktorý zaujal odmietavé stanovisko k zrušeniu Benešových dekrétov a ktorého rozhodnutia síce nemajú žiadne právne účinky v Slovenskej republike, avšak z dôvodu kontinuity právneho poriadku Českej republiky a Slovenskej republiky (keďže právne vzťahy vznikajúce a zanikajúce na základe dekrétov prezidenta Beneša tvorili súčasť ich právneho poriadku) nie sú v tomto smere celkom zanedbateľné a možno na nich poukázať, vo svojom rozhodnutí sp. zn. PL. ÚS 14/94 z 8. marca 1995 uviedol: „Dekret prezidenta republiky č. 108/1945 Sb., o konfiskácii nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy, byl v době svého vydání nejen legálním, ale také legitimním aktem. Vzhledem k tomu, že tento normativní akt již splnil svůj účel a po dobu více než čtyř desetiletí již nezakládá právní vztahy a nemá tedy již nadále konstitutivní charakter, nelze dnes za uvedené situace zkoumat jeho rozpor s ústavním zákonem nebo mezinárodní smlouvou podle čl. 10 Ústavy (čl. 87 odst. 1 písm. a) Ústavy ČR), neboť takový postup by postrádal jakoukoli právní funkci. Opačný postup by zpochybnil princip právní jistoty, jenž je jednou ze základních náležitostí současných demokratických právních systémů...

... to, co přichází z minulosti, musí sice i tváří v tvář přítomnosti v principu hodnotově obstát, toto hodnocení minulého nemůže však být soudem přítomnosti nad minulostí. Jinými slovy, řád minulosti nemůže být postaven před soud řádu přítomnosti, jenž je již poučen dalšími zkušenostmi, z těchto zkušeností čerpá a na mnohé jevy pohlíží a hodnotí je s časovým odstupem. Z tohoto zorného úhlu a v kontextu všech souvislostí a událostí v době nacistické okupace a v období na ni úzce navazujícím, třeba hodnotit i sám dekret ze dne 25.10.1945 č. 108/1945 Sb., o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy, jehož vydání nebylo ničím jiným než opatřením, v této historické situaci a na bázi tehdy platného právního řádu, reagujícím na předchozí likvidaci

státní svrchovanosti, samostatnosti, celistvosti a demokraticko-republikánské státní formy Československé republiky, likvidaci principů demokratického, právního státu, zahrnutých v Ústavní listině Československé republiky z roku 1920, a to nacistickým režimem, jenž se svou ideologií světovlády panské rasy a na tuto ideologii navazujícím terorem pustošícím miliony lidských životů.“

V súvislosti s posúdením otázky, či rozpor prezidentského dekrétu č. 108/1945 Sb. s právnymi zásadami „civilizovanej Európy“ nemožno vidieť v prezumpcii zodpovednosti osôb nemeckej a maďarskej národnosti, zatiaľ čo u osôb iných národností bolo dôkazné bremeno naopak na strane orgánu rozhodujúceho o tom, či boli alebo neboli splnené podmienky na konfiškáciu ich majetku, Ústavný súd Českej republiky uviedol: «Již v úvodu zde třeba položit důraz na to, že ani u osob německé národnosti zde nejde o presumpci „viny“, ale presumpci „odpovědnosti“. Kategorie “odpovědnosti“ směřuje totiž zcela zjevně za hranice „viny“ a v tomto směru má tedy mnohem širší, hodnotový, sociální, historický, a také právní rozměr. ...

To, že dekret č. 108/1945 Sb., o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy, vychází z presumpce odpovědnosti osob německé národnosti, nemá tedy, vzhledem k uvedeným skutečnostem, diskriminační povahu, nepředstavuje nějakou nacionální pomstu, ale je pouhou adekvátní reakcí na agresi nacistického Německa, reakcí, jež si kladla za cíl politicky i ekonomicky alespoň zmírnit následky okupace, předejít možným novým nástupům totalitarismu a posílit společenské a mravní vědomí dotvrzením toho, že s porušením jakékoliv odpovědnosti má být vždy spojena sankce. ...

Nešlo tedy o svévolné zbavení majetku, jehož nepřípustnost byla stanovena až v článku 17 Všeobecné deklaráce lidských práv.»

Obdobne aj Európsky súd pre ľudské práva v rámci svojej rozhodovacej činnosti odmieta vstupovať do už „mŕtvych“ zákonov a vzťahov, najmä s ohľadom na historickú dobu ich vzniku, pretože ochranu ľudských práv a základných slobôd nemožno uplatniť na čas pred ich zakotvením v pozitívnom práve. Na dávno minulé konania totiž nemožno aplikovať dnešné chápanie ľudských práv. Európsky súd pre ľudské práva v prípade Bergauer v. Česká republika (č. 17120/04 z 13. decembra 2005) okrem iné uviedol, že

Česká republika nemá žiadny záväzok navrátiť majetok, ktorý bol vyvlastnený v období pred ratifikáciou dohovoru.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. augusta 2014